

належить внутрішнім, які залежать від самих суб'єктів, їх працівників, від умінь раціонально та ефективно використовувати наявні ресурси виробництва та економно їх витратити. Для переходу до інтенсивного типу відтворення необхідні прогресивні зміни на всіх його етапах. На цій основі можна досягти технічного прориву, який дасть імпульс економічному зростанню.

Лісостепова зона України, в якій знаходиться Тернопільщина, володіє якісними високопродуктивними ґрунтами, тому інвестиційні процеси повинні бути направлені на отримання максимальних прибутків від інвестицій, а організація високоефективного використання земель має спрямовуватись на інтенсивне їх використання.

Стратегічним завданням галузі рослинництва є перехід від індустріального типу розвитку, що передбачає нарощування переважно техногенних чинників (мінеральних добрив, потужної техніки), на інтенсивний, що зорієнтований на більш раціональне використання ресурсів агросистеми без зниження рівня її продуктивності, кращого використання біологічного потенціалу сільськогосподарських культур за рахунок створення більш адаптованих сортів і гібридів, науково-обґрунтованого технологічного регулювання їх росту та розвитку з метою досягнення найефективнішої дії фізіолого-біологічних процесів.

Ефективність використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств Тернопільщини, як і в Україні загалом, залишається значно нижчою, ніж у розвинутих країнах світу, в результаті чого продуктивність праці невисока, собівартість продукції постійно зростає, суттєво перевищуючи її рівень в країнах з ринковою економікою.

Таким чином, обсяги та структура залучення інвестиційних коштів в агропромисловому виробництві, від яких залежить стан матеріально-технічної бази, істотно впливають на результати господарювання і створюють передумови для вирішення складних завдань щодо нарощування виробництва продукції.

Література

1. Мамчур І. Селу потрібні кредити. / І. Мамчур. //Президентський вісник. – 2004. – № 46. – С.4.
2. Саблук П.Т. Становлення аграрної політики в Україні. /П.Т. Саблук. //Економіка АПК. – 2006. – № 4. – С.3-7.
3. Сільським господарством все більше цікавляться інвестор. //Кореспондент. – 2010. – № 8. – 5-11 березня.

Олександр КРАЙНЯК

Тернопільський національний економічний університет

МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯМ

Управління охороною довкілля передбачає здійснення функцій спостереження, дослідження, екологічної експертизи, контролю,

прогнозування, програмування, інформування та іншої виконавчо-розпорядчої діяльності [1].

Метою управління в галузі раціонального природокористування є реалізація законодавства, контроль за додержанням вимог екологічної безпеки, забезпечення проведення ефективних і комплексних заходів щодо охорони довкілля, раціональне використання природних ресурсів, досягнення погодженості дій державних і громадських органів у цій галузі.

Підприємства, що залучають у господарський оборот природні ресурси, належать, з одного боку, до тієї чи іншої галузі народного господарства, а з другого - є ланками територіально-виробничих комплексів. Тому виникає необхідність правильного поєднання інтересів багатьох міністерств, відомств і місцевих територіальних органів, які повинні доповнювати одне одного, утворюючи єдину систему управління. Наприклад, при відведенні земель під промислове, транспортне чи житлове будівництво слід виходити не лише з локальних інтересів відомчого характеру, а й враховувати, що відчуження земель, особливо орних, призводить до скорочення площі сільськогосподарських угідь і зменшує валову продукцію сільського господарства та ін. [2].

У системі управління природоохоронною діяльністю підприємства можна виділити такі напрями планування, експлуатацію очисних споруд (включаючи технологічний процес) і контроль за викидами в навколишнє середовище. Проектування і планування дають змогу розробити комплекс необхідних заходів щодо охорони довкілля та їх виконання. Серед них повинні бути нові удосконалені технологічні процеси, роботи, очисні споруди, що знижують або виключають шкідливий вплив на довкілля [3].

Державна підсистема використання природних ресурсів перебуває в компетенції місцевих Рад народних депутатів, які повинні контролювати і регулювати всю природоохоронну роботу міністерств і відомств. Галузевий і міжгалузевий характер раціонального природокористування визначається специфікою господарської діяльності структурних підрозділів міністерств і відомств і залежить від виробничого профілю підприємств і об'єднань. Тому обов'язки між різними ланками цієї підсистеми охорони навколишнього середовища розподіляються таким чином [4].

Центральним органом державного управління в галузі охорони природи і використання природних ресурсів, який відповідає за охорону природи, організацію раціонального використання і відтворення природних ресурсів у країні є Міністерство охорони навколишнього природного середовища (МОНПС). Із переходом на повний госпрозрахунок і нові методи економічного управління відповідно до Закону «Про державне підприємство» на рівні підприємств охорону навколишнього середовища здійснює адміністрація. Тут приймаються рішення з питань природокористування, здійснюються практичні заходи щодо охорони навколишнього середовища від забруднення виробничими і господарськими відходами, стічними водами [5].

Удосконалення управління в галузі охорони і відтворення природних ресурсів повинно відбуватися шляхом уточнення ролі і місця територіального і

галузевого чинників у формуванні основних якісних параметрів навколишнього середовища. Довгий час природокористування в нашій країні було безкоштовним, тобто підприємства використовували землю, воду та інші природні ресурси, а також забруднювали навколишнє природне середовище безкоштовно. Лише у випадку сильного забруднення з катастрофічними наслідками для навколишнього середовища підприємства виплачували штрафи, але не завжди. Така безвідповідальність зумовлювала нераціональне використання природних ресурсів.

З метою заохочення дбайливого використання природних ресурсів і відшкодування державі частини витрат на охорону та відновлення довкілля, з 50-х років поступово впроваджується плата за окремі види ресурсів, котрі вилучаються з природи.

Створення екологічних фондів також є одним з економічних методів управління в природокористуванні. Під фондами слід розуміти установи, які надають будь-яку матеріальну допомогу, та грошові матеріальні кошти, а також їх джерела. Наприклад, в екологічні фонди надходять платежі всіх підприємств за природокористування. А потім ці кошти видаються на проведення невідкладних та дорогих природоохоронних заходів. Крім цього підприємства можуть робити внески у фонди екологічного страхування.

Проблеми регулювання чисельності населення, виснаження природних ресурсів, транскордонного забруднення навколишнього природного середовища і як наслідок – зникнення існуючої цивілізації мають глобальний, всесвітній характер і вирішити їх можна тільки разом – усім світовим співтовариством. Вирішення цих проблем не можливе без широкого й активного міжнародного співробітництва. Таке співробітництво в галузі охорони навколишнього природного середовища розпочалося наприкінці ХХ століття громадськими організаціями, такими як Міжнародний союз охорони природи та природних ресурсів (МСОП), Науковий комітет з проблем навколишнього середовища (СКОПЕ) та Всесвітній фонд дикої природи.

Україна, ставши на шлях незалежності, приєдналася до процесу державного регулювання збереження якості природного середовища, раціонального використання природних ресурсів і дотримання екологічної безпеки. Вона є Стороною понад 20 міжнародних конвенцій і двосторонніх угод, пов'язаних з охороною довкілля. Їх кількість у найближчі роки, без сумніву, збільшиться, оскільки існує низка конвенцій, приєднання до яких нашої країни має істотне політичне значення в галузі охорони довкілля, використання та відтворення природних ресурсів. Інтеграція нашої країни у світове співтовариство сприяла міжнародній економічній, технічній та експертній допомозі. В подальшому можливе використання кредитів Міжнародних банків, допомога Європейського Союзу в рамках програми „TACIS” для країн СНД, допомога окремих розвинених країн як у рамках багатосторонніх програм, так і на підставі двосторонніх угод.

Література

1. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (в ред. від 18.11.2012 р.) [Текст] / Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №.41.
2. Трегобчук В. Ресурси – екологічна складова національної безпеки [Текст] / В.Трегобчук // Економіка України – 1999. - №2. – С.4 – 15.
3. Царенко О.М. Основи екології та економіки природокористування [Текст] / О.М.Царенко, О.О.Несветов, М.О.Кодацький. – Суми: Університетська книга 2004. – 400с.
4. Веклич О. Урахування природного капіталу як базового компонента економічного розвитку країни [Текст]/ О.Веклич, // Економіка України. – 2008. - №10. – С.62 – 68.
5. Экологический контролинг – инструмент экоменеджмента [Текст] / Кирсанова Т., Кирсанова Е., Лукьянихин В. // за ред. В.Лукьянихина. – Сумы: Козацький вал, 2004. – 222с.

Олексій КРАСНОРУЦЬКИЙ

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

СТРУКТУРНІ ТА ГАЛУЗЕВІ ІМПЕРАТИВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Суспільно-економічні та політичні трансформації в державі супроводжуються гострими кризовими явищами, специфіка яких потребує глибокого вивчення. Ринкові трансформації в аграрному секторі мали руйнівні наслідки. Уже в 1999 р. спад сільськогосподарського виробництва досяг критичної риси: обсяг виробництва валової продукції знизився у всіх категоріях господарств у два рази, а в сільськогосподарських підприємствах – в 3,5 рази. Абсолютні значення обсягів виробництва валової продукції в найуспішніші для його розвитку 2007 р. та 2011-2013 рр. не досягали рівня навіть 1990 р. У 2013 р. обсяг валової продукції сільського господарства все ще на 29 млрд. грн у постійних цінах 2010 року був менший за обсяг 1990 р. [1]. Не спостерігалось особливо позитивних зрушень у розвитку АПК і в подальші періоди [1, 2]. В свою чергу, зростання частки аграрного сектора у ВВП держави зумовлене не стільки зростанням результативності основної діяльності його суб'єктів, скільки абсолютним зменшенням бази визначення.

Вітчизняне аграрне виробництво знаходиться під впливом наслідків негативних структурних зрушень. Якщо в 1990 р. на частку сільськогосподарських підприємств доводилося 68,4 % загального обсягу виробництва валової продукції сільського господарства, то в 2013 р. – тільки 50,7 % [2, С. 37], і це за умови зміни у методології статистичних розрахунків, а саме включення до категорії підприємств більш широкого, ніж у 1990 р., кола суб'єктів економічних відносин, та застосування методів збору інформації про